

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒԹԵՒԹՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԶՄԻՒՌՆԻԱՅ, 7 Դեկտեմբերի :
Վ աճառականութիւնը ոչ միայն հարստութեն
և ծովութեան տղբէւր մըն է զանազան ազգ աց
և ժողովրդոց մէջ, այլև բարեկրթութեան և
քաղաքական բարելաւութեանց զարգանալուն
մեծապէս գործակից կըլլայ ամէն կերպիւ : Վ ա-
ճառականը կանընաւոր հաղորդակցութիւն ու-
նենալով շահաստան երև ելի մայրաքաղաքաց հետ
և բարեկամական կապակցութիւններ հաստու-
տելով անոնց բնակչացը հետ, տարակցու չկայ
թէ մեծամեծ օգուտներ կրնայ քաղէլ ՚ի մասին
բարոյական և ուսու մնական յառաջադիմութեց:
Հւ այս վախճանաւ քանի մը անգամ Լ. Ելլըւոյ
միջոցաւ յորդորեցինք և բաջալերեցինք մերազ-
նեայ երև ելլնները, որպէսզի ընդհանուր ազգին
բարելաւութեանը, բաղաքակրթութեանը և ծո-
խութեանը նպաստամատոց ըլլալու համար՝ հոգ-
տանին գոնէ մէկ երկու բաժնորդական օրինա-
ւոր վաճառատուն հիմնադրելու : Հւ րոպայի գըլ-
խաւոր բաղաքները և մանաւանդ ՚ի լոնտոն, որ
այս դարուս մէջ տիեզերաց մայրաքաղաքը կըհա-
մարուի թէ ՚ի մասին վաճառականութեն և թէ
իւր բաղաքական ազդեցութեանը կողմանէ :

Եթե օրինակ նախանձաւորութեան համագի
եղարց, լ զնտոնի Յոյն վաճառականաց ցուցակը
հրատարակեցինք լադրոյս 399 թերթին մէջ, և
ըսինք թէ Յոյները առայժմ 24 վաճառատուն
ունին լ զնտոնի մէջ՝ առանց Հայութը Աշուածուց
ուրիշ քաղաքնելը ունեցած առևտրական հաս-
տառութիւննին։ Վաճակայ առթիւ կը յարեմք
թէ, Նելլենացի մեր եղարքը՝ օրբստորէ ևս ա-
ռաւել հարստանալու կ յառաջադիմելու հաս-
տառուն փափագէ մը շարժեալ, ամէն շահտառան
գլխուոր քաղաքները օրինաւոր մէծ վաճառա-

新嘉坡新嘉坡新嘉坡新嘉坡新嘉坡

(Հարունակութիւն այս)

Պատուելին իւր վերոյ գրեալ փաստերուն տը-
կարութիւնը ճամշալով՝ ուրիշ ճամբայ մըն ալ
կըբռնէ՝ Փաւստոս իր անձին և ազգատոնմին
ուր ըլլալը վիայի լուլ “Ե- Սերոյ տոնմ աղջի իշխան
Առաքառութեաց”(էր. 29) ըսելը՝ առանց մէկ օրինա-
ւոր ապացոյ մը ունենալու, կրնայ կըսէ սորդիւ-
բառի գելրուած ըլլայ սիսլամէն”, և նախատակին
աւելի զիւրատ հաօննելու համար՝ բառերուն
կարգն ալ կըփոփախէ սոմ մերոյ աղջի տոնմ կըքրէ
Այ նոր ճամբային ալ անանց (չքմազ) ըլլալը ա-
մէնուն յայրոնի է : Երբոր Փաւստոսի պատմու-
թեան ամեն հին և նոր մեզի ծանօթ եղած օրի-
նակները մէկ կ կերպով կըզբույցին յիշեալ խօսքե-
ըլը և երբոր թէ ազգային և թէ օտարազգի մա-
տենագիրներուն ոչ մէկը՝ Փաւստոսի Յոյն ըլլալը
չկայէր . հիմակուաններուն այլ այլ կարծիքներ-
ան հիմն ու անտեղի են : Միկէց զատ քանի որ
Շիւզանդեայ Յոյն ըլլալուն համար՝ իր ժամանա-
կակիցներէն ապացոյ մի չկայ նէ, անոր իր ան-
ձին համար ըրած վիայութիւնը հերթօղը մեծ յան-
դգնութիւն ու անիրաւութիւն բրած կրլաւ :

Այս աշխատանքը հարկանցի մը թէ՛ մեր առաջի
գատարնու թեանը մէջ ջփաւստովի ազգական և այ-
նադ Ասհաւունիքին բանսարիկութքը ԱՌ ու ՏԵՐ
Վամիկնունեանին սպաննութիւն հասկըցունելու հա-
մար Աղնազնու որ Դժբաշտաբար ամեն ծամառայ և հա-
մար անուն ան մաս ու ունեն ցաւուն պահանջան մէջ ու պահանջան
հարդիկ անպահանս իւն և Ասհաւունեաց գոհին մէջ աշ օր

Հաստատելին ՚ի ըստ, մօտ ժամա-
ակներս կազմաթայի մէջ և սերկու երեխի վա-
հառատուն կանգնեցին. ոչ ցած մէկը Շելզի
և ընկերը, և միւսը Ռալֆ և Վալբրոդանի կը-
ոչուի. որոնք մեծ գումար արմատիք, բրինձ,
պար, բամպակ, լեզակ, և շնորհաստանի ուրիշ
զանազան հաստուածք կը յուղարկեն Եւրոպայի
ազգաքները, և անոնց փախարէն բերել կուտան
սպա ագրի բամպակեղէն և ուրիշ տեսակ ար-

Նըստակինքու ածներ :

Արդ մեր Հայոց ազգը, որուն ձեռքն էր հին
ժամանակը Վախար գլխաւոր առևտուրը, և Եւ-
սպայի հետ ևս երեւելի վաճառ ականութիւն կը-
նէր, և իւր հաւատարիմու գործունեայ ընթաց-
քովը մեծ յարգ և համարում ստացած էր օտար
սպայց առջեւ, մեր սիրելի Հայոց ազգը կըսեմք
միթէ սակաւ տռ սակաւ բոլորպին օտար ազգաց
ձեռքը յանձնէ պիտի իւր առ և տրական վաղեմի
բարեյաջող կացութիւնը. ոչ, բաւ լիցի, մեք չեմք
կընար հաւատալ որ մեր համազգի եղարքը, որ
բաւական հանձար, ազգասիրութիւն և միջոց իսկ
ունին՝ անփոյթ մնալով ընդհանուր ազգին ներ-
կայ և ապագայ վիճակին վրայօք, բոլորպին պի-
տի անհոգանան առ և տրական հաստատութեանց
վրայօք Վշրոպայի մէջ. Վ. յլ ընդհակառակն մեծ
ակնկալութիւններ ունիմք թէ Վ. լըլլ-ոյ տկար
քաջուլիրութիւնները ըստ այսմ մասին՝ ապարդիւն
պիտի չդառն. Վաւեն՝ ի Կապահնդնուալուայ ըն-
դունած մեր նամակները կապահովցնեն զմեզ
թէ մեր համազգի եղարքը առ և տրական ընկե-
րութիւն մը հաստատեր են մէջն ընին, և մօտերս
օրինաւոր վաճառ ատուն մը պիտի բացուի ՚ի
լ սնտոն. Վհ, ի՞նչ մեծ ուրախութեան պատճառ
պիտի ըլլայ արդեօք բոլոր ազգասիրաց, երբոր

Նախեր կը դրվուին , ուստի Փաստագոսի աղքա- ծայ ըլ-
լը աղքին գել իսկ լը պարմանալ բեղու ը լը լը ” ըսե-
լը լը այսատանեայց հնախօսութեան բ հատրին
385-886 երեսները ցցուցեր էինք , ուր Փաւու-
տոսի ազգականի բառութեամբը՝ ԱՌուշեղայ սպան-
նութիւն կը պատմուի : ԱՌերձեռադրին մէ ջդրուած
385-386 թիւերը Արևը Արշրուտին պատուա-
կան լրագրին մէ ջ սխալմամբ 285-286 դրվեր է :
Պատուելին այս թիւերը 185ի փոխելով՝ վէճ-
դայթակը լութեան գտածի պէս “ Տը ինի լին Տը
կարդարութիւնը իւրեւի ” կը ու և իմաստից խնդիրնե-
րը լժողալ՝ թուանշաններու և տառասխալներու
կոիւ կը բանայա : Վերոյիշեալ բացատրութիւնին
բաւական է ցուցունելու թէ , մեր կողմէն վար-
պէ տութիւն բանուած չէ և միանդամայն հրա-
պարակաւ կը յայտնեմք թէ՝ մենք վարպէտութ-
ու սորված ենք և ոչ կարօտ ենք այս արհեստին
ԱՌեր բննութիւնը՝ բառի համաւորի կամ քերա-
կանական կանոններու վրայ ըլլար նէ՝ այսատա-
սրբագրութեանց վերջը չէր իդար : Պատուելի
խոստավանիլ չու զած եօմը սխալներէն մէ կու-
վրայ ըրած մեր առջի քննութիւնոււ գէմ յառա-
բերուած ձախորդ և շինծու ապացոյցներու ին-
ուժ և արժէք ունենալ ցուցունելու . համա-
աօսափս բաւ ական սեպէցինք :

Փաւստոսի յառաջաբանին (Երես 2.) “Հովք Ճ-
մանակածի Յիշելը” խօսքերը թէ և Պատուելին ներ-
գործական ու կրաւորական բայերուն աէր բայ-
ներուն և սեռի խնդիրներուն հանոնացը ական-
չեկանիւթելով կամ գուցէ չփափանարակ՝ կրպուխէ ո-
ւելուն Պատուուրու . . . վնաշը ժամանակածի Յունաց կը է-
կըգրէ . բայ զ և այնպէս Փաւստոսի Յունութի-
չեն հաստատեր ու բոր նման անհիմնէ նաև Փաւ-

Հայոց լուսաւ առաջին անգամ պիտի հրատարակէ
յիշեալ ընկերութեան գործադրութիւնը և անոր
արքանայարդ անունը : Հեւ կարծեմք թէ ոչ միայն
Հայոց լրագիրները, այլև . Ո՞նտոնի օրագիրները
անգամ ուրախ սրտիւ և հաճութեամբ պիտի
ողջունեն Հայոց նոր վաճառատան մը հաստատ-
ութիւնը 'ի | Անտոն, և յարատեռ թիւն ու յա-
ջողութիւն պիտի բարեմազմբեն անոր : Այլև երկ-
բայութիւն չունիմք թէ այս առաջին վաճառա-
տունը սկիզբ պիտի ըլլայ ուրիշ զանազան հայ-
ացական առևտուրական հաստատութեանց 'ի | Օնտոն

և ուրիշ շահաստան գլխաւոր քաղաքաց մէջ •
Կյան նիւթոյն վրայօք կալկաթայի Աշխատելին
հոկտեմբերի 15 թերթին մէջ Երկրինկեկ յօդու ած
մը կըկարդամք . որուն գլխաւոր մասունքը հե-
տի եանեռն են :

“Բ.Բանի ամօք յառաջ հրատարակեցաք թէ՝
քանի մեծամեծ օգտութիւնս քաղէր ազգ մեր ՚ի
շահավաճառութեանց անտի աշխարհի, և թէ բա-
նայր ՚ի տեղիս տեղիս ընկերական գործարանս ւ-
լսացաք, թէ չիք ազգ այնքան ցանեալ և տա-
րածեալ ընդ աշխարհ ամենայն, որպիսի է մերտ
ջուցաք զպէսպէս յաջողակութիւնս՝ զորս քա-
ղէլ կարէր նա՝ յարդի լուսուոր ազգաց՝ և ՚ի
հանապազորդեան հնարից դիւրելոյ նոցա զշա-
զորդութիւնս հեռաւորաց ընդ հեռաւորս ւ-
սացաք եթէ՝ անուն աշխարհի մերոյ և բերք
կամ մեծերք նորա ոչ սունային երբէք իւրիք
զյարդ, քան թէ սովին միջոցօք։ Վ ասնդի քաջ
գիտացաք և բարողեմբ տակաւին, թէ Ո՚ի միայն
առաջնորդ քաղաքականութեան ազգի իրիք՝ հա-
զորդութիւնն է։ Զայնակիցս մեզ ընկալաք ՚ի
սոյն, և զոմանս ՚ի պաշտօնակից լողաց ։ որբ
տասն անգամ լաւ ևս գրեցին քան զմեզ, և

տոսի վեցերորդ դպրութեան ժղ գլուխը (Երես 260) “Դ սպրոպ ամենայն պապութեան” տալ զինքենէ զտեղեկութիւն խօսքերը՝ չ գլուխ տեղը բռնելով ըսել թէ՝ Փաւստոս անուամբ յիշուած Յոյն եւ պիսկոպոս կարելի է թէ ինքն է . Վանաւանդ որ Արշակ Տիրանեանի ժամանակը Հայոց աշխար- բը երկուքի բաժնուելով՝ Յունաց և Պարսից տե- րութեանց տակը անցնելին ետքը՝ եղած պատ- մութեը վրայօք Իուզանդի գըքին մէջ գտնուած ժե գլուխներուն՝ բուն Փաւստոսի հարազատ գրուած չըլլալը կըվկայեն՝ Փաւստոսին ժամանա- կաւ ինձմէն և Պատուելիէն մօտ և անոր պատ- մութեան հարազատ օրինակը կարդացող Ղազար Փարբեցին հետեւեալ խօսքերը ։ “Պատմեալ զայս ամենայն Փաւստոս ոմն Իշխանդացի մինչև ցթա- գաւորութիւնն Արշակայ որդւ յ Տիրանայ , առ- որով թագաւորութեամբ բաժանեալ աշխարհս Հայոց՝ պատառեցաւ յերկուս ծուէնս ըստ օրի- նակի հնացեալ ձորձոց և տարատեալ աստանը զբան պատմութեն իւրոյ մացուցեալ հանգոյց” (Երես 8.)

Φωρρετζηθին աս արժանահաւատու վկայութիւնը
կարդացող կրնայ մի չգիտնալ թէ՝ Փաւստոսին
պատմութիւնը Հայոստանի բաժանմամբ է իշխեցանոյ
և թէ մասցած ժե գլուխելը ետքը ուրիշ ձեռօք
յաւելուած է . ուստի և Փաւստոսի հարազատ
գրուածը չէ : Պատուելին՝ կուզենէ թողի իր տրա-
մաբանութիւնը ասանկ խախուտ հիմնաց վրայ
հաստատէ . բայց մենք չուզեցինք երբեք և չենք
ուզեր ոչ հիմա և ոչ ետքը մեր նախնեաց պատմա-
կան ստուգութիւներուն հակառակ՝ Պատուելին
նինքնահնար փաստելուն հաւատալառանց յար-
գը ցորենէն զատելու . ուստի կրկին կըմերժեմ

յորդորեցին : — Համալգեց ընկերութիւնն 'ի կոս
տանդնուազօխս յոյս իմն ընդ ազօտ արշալուսէր՝
թէ առաջնորդ լինելոց է կատարածի խնդրանացս.
այլ աւազղ, զի և նա մի կամ միւս ցաւելի պատ-
ճառաւ խափանեցաւ մինչ օրս : — Երաբացիք
Եղիպտոսի, և Թուրքը Դամասկոսի և այլոց աշ-
խարհաց զեռաւ սկսան գէպ 'ի Նդիկս . և առ-
կաւ առ սակաւ յինքեսնս գրաւեցին և գրաւեն
զմեծամեծ շահավաճառութիւնս նորա :

“Յընթացս մի կամ երկուց ամոց՝ ճանապարհ
արարին այրո՞ւ և Յօնիք, յորոց պարոնայք Շէ-
լքի և ընկերք, և ստարոնայք Ուալի և Վարո-
գանի տունս բացին ՚ի կալիսթա՝ և բառնան
անբաւառութիւնս արմտեաց, որիզոյ, ցորենոյ,
բամբակի, շաքարի և լեզվակի, և փոխանակ բե-
րեն ձեռակերտս գրեթէ յամենայն շահաստա-
նացն լուրոսկայ, և յղփանան օր ըստ օրէ”:

Յիշաւ լրագիրը ուղելով ապացուցանել թէ
Նորկաստանի մէջ այ վաճառականները շտ
աւելի դիւրութիւններ ունին քան զօտարապետ
ները, հետեւ ալ կերպիւ կըշարունակէ իւր յօ
դուածը :

“Վասն զի՞ մեք գիտեմք զազգն, գիտեմք զի՞ զուն, գիտեմք նաև պնութիւնն : Քանզի՞ մեք ուսուցաք Փորթութալաց, մեք ուսուցաք Հռանդացւոց, մեք ուսուցաք Վաղիացւոց, և մեք իսկ՝ ուսուցաք Անդզիացւոց՝ զշահաւետ առն տուր երկրիս : Իսյց թէ ընդէր նորա բազեն զշահն, և մեք նիհարելով ոնցանամք, ասէմք . զի՞ նորա փոյթ ունին, և մեք ոչ : —

“Երեւ երեսուն ամօքյատաջ հաղիւ գտանէր
Պարսիկ ոք վաճառական ՚ի կալկաթա . ուստի և
մեծ շահավաճառութիւն աշխարհին էր ՚ի ձեռս
ազգի մերց : Խոկ այժմ այնքան լցան նոքա և
փարթամացան , մինչդի՞ ոչ միայն զվաճառան
բարձին ՚ի մերաց՝ այլև ՚ի պիտել հարկին նոքա
սոտանան աստ զուտ գրամս ՚ի մերց , և փոխա-
նակագիր տան անցուցանել զայն ՚ի Նոր Պողա :
Ը յէ այս եղեւ , որպէս թուի , ՚ի բազում գլու-
խաւոր պատճառաց այսինքն՝ յանկանոնտ թե՛նէ
տէրութե՛ Պարսիկ , որ երեւ զարհամարհ մնարմէ
վիրաւունս Հայոց ուրեմն , ՚ի պակասութե՛ ազ-
գային հաւատարիմ Պործտիալաց , և ՚ի նուա-
զելոյ երթեւ կի նաւաց՝ որ աստի անդր :

“Բայց արդ՝ քանի ճանապարհ համատարած
աշխարհի ընդ Եղիսաբետոս անկանի, Ըստովիթն
պատրաստին, և Կաստանդնու առջևին կեցրոն է ա-
մենայն Աստվածան և Երսապացի վաճառաց, և

Փաւտոսի ծըրու ական Յօւնութիւնը և իր բուն
վկայութիւնը բոնի լով՝ այս աշխեն կը համարիմք
Ծիւզաննշիա վարժուած յի համհոն ծնած և վար-
ժուած ըլլալն ալ՝ Ծիւզանդացի ըստելուն պատ-
ճառ եղած է կրոնմք ։

Գանձք Պատուելիքին երկրորդ սիրալը քննելու :
Ա. Բանովին Յայլը յարիապէն Հայոց վրած է՞ կը ոչ :
Ունք խցէս որ Արշալու Արտավեճին 397թեր-
թիւն մէ զ գրեր էնք, կը պնկեմք թէ՝ Քունոփան
յարիապէն Հայոց վրայ գրած պատմութիւն չունի.
Հապա իւր բանի մը գրերեքն միհակ Դաստիարակու-
թեան Կի-րուէ ըսուածին մէջ բանի մը տեղուանք
Տիգրանայ վրայօր հարեանցի մը կ'առ ասպելաբար տ-
նէ և բուն պատմութիւնը յարիապէն Պարսից թաշ-
գաւորներուն վրայ է : Մէն պատմիչ մէկ ազգի
մը պատմութիւնը գրելու ըլլայ նէ, ՚ի հարկէ
ան ազգին հետ որեկցէ վերաբերութիւն ունեցող
օտար տղթերուն վրայ ալքի կամ շատ կը խօսի .
բայց այն երկրորդական տղթաց վրայ խօսիլը
յարիապէն ան ազգերուն պատմութիւնը գրել
ըսուակիր : Պարօբնակ երանելի խորենացի Հայոց՝
Հայոց պատմութիւնը մէջ ըստ պահանջելց Հար-
կին՝ Վարդաց, Պարսից, Յառնաց, Հռոմայց և ոց
Վզուանից և մինչև Շենաց վրայ ալ կը խօսի, մի
թէ կը նանք ըսել թէ խորենացին յարիապէն աս
ազգերուն պատմութիւնը գրեց : Պատուելին թէ
որ Չափին ան ։ Վ. Հայոց պատմութիւն ա-

ոտքին հաստոքին 21-32 երեսները ուշագրությ
կարգացած ըլլար նէ՝ Հայոց վրայ զրօդ Յայն և
Հռոմեացի մատենապիեները կրծաննար, ինչպէս ո
են Հերոդոտոս, Կրետիան, Դեռուրոս, Անգլոս-սկոտոս ,
Աելեյսոն, Արքաբէնոն, Պլէնիոն, Տավիփոս, Պլուտոնոս ,
Արտիանոս, Յուստինոս, Եփաման, Եսաւելլիոն . Արքատ ,

ազգ ազգ օտարաց զեղանին թափին ՚ի ծովեղեց
ըեայս աշխարհին և Նոդկաց . մեր ազգն ընդէր
չափակի զայթնու օր յառաջ , և իւր ինքեան
սեպհականէ զմանն :

“ՀԿնկալութիւն պահել թէ լոկ թզթով և պատուիրանագրով հնար իցէ հաստատել զհիմնաւոր առևտուր ընդ այս և ընդ Օսմաննաստան, կարեւոր բան չէ: Քանզի միջավայր երկուց աշխարհ հացա գոլավլ Եգիպտոսի, առանց նախ զայն ՚ի ձեռու բերելց՝ գործատունս հաստատելով աստե և անդ՝ հնարաւոր չէ աստի անդը: կամ անտի այսր ապահովութեամբ մթերս անցուցանել Ասկաւաթիւ խմբի Հայոց ՚ի Հնդկաստան, որք արդէն գիտեն ուր զինչ առաքել և շահիլ անտուստ, օտարուափ իմն թուի խափանել զիսյն, և նոր բանի գուռան բանալ: Բայց անհուն բազմութեազգի մերց յօսմաննաստան, յորոց բազումք արդէն տունս ունին ՚ի շահաստանս Եւրոպայ, Ասիոյ, և Եգիպտիկը հնար է շառաւիզել և աստ զառ և տուր իւրեանց: և այսպէս շաղկապ միութեան լինել ընդ աշխարհիս և ընդ տիեզերս”:

Թէպէտե անցեալները ազգային հոգեոր ժողովներում ըստ Վարահիստի առաջնորդական պատճենի առաջնորդ ական վիճակը Քեօմահիայի վիճակին հետ միացաւ . սակայն հետեւ աբար յիշեալ ժողովը հարկ համարելով առաջնորդ ական վիճակաց վրա

յօք ուրիշ նոր տնօրինութիւններ ընել և Վֆիոն
Դարահիսարի ժողովու բգը և ս աղերտամատոյ ց
ըլլալալ՝ որ Դաղատիսյ վիճակին առաջնորդութեան
ներքե մնաց միշտ՝ խնչպէս էր ՚ի սկզբանէն անտի
ամենապատիւ սրբազն Պատրիսըքը համահաճառ
թեամբ ազգային հոգեոր և աշխարհական ժողո
վոց Վֆիոն Դարահիսարի վիճակը վերստաին կցեց
Դաղատիսյ առաջնորդական վիճակին . Այս կար
գաղ բութեան լուրը ՚ի պաշտօնէ հասնելով Դա
ղատիսյ բարեխնամ առաջնորդ գերազատիւ Տ.
Վանթէսս վարդապէտին . վար թացաւ Վֆիոն
Դարահիսար երթալու . ուր գրեթէ երկու ամիս
մնաց . և ազգային զանազան կորի որ բարեկար
գութիւններ հասաւատեց , իւր հոգեոր ազգու
յարդ որանօքը և բարողութիւններով ժողովադեան
բարեկարգութիւնը աւելցուց և անոնց ուսում
նախրուկան եւ անդը արծութեց . Դպրատան
հարկաւոր եղած նիւթական նորոգութիւնները
ընել տալէն ՚ի բատ , ու ամանց ընթացքին վերա-
բերեալ բարեկարգութիւններ անօրինեց . և
գլուխցին արտաքին վերատես սցու թիլը երկու յար-

գամեծար ուստւ մնասէր անձանց յանձնեց , որ
են սարաֆթ Ա . Կարապետ աղա Ա . Պողոսէ ան և
Յարութիւն աղա Հովհաննեան : Իսկ ՚ի մասին ուսու-
մանց ներքին կառավարիչ կարգեց նայն գպրոցին
բարեջան փարժապետ մահտեսի Յարութիւն պա-
տուելին Տ . Դրիգորեան , որ եկեղեցական երա-
ժը շուտ թիւն ևս դաս կուտայ : Դպրատան բա-
րե կարգ ընթացքին վրայօք յատուկ պայմանագիր
մը ըրաւ , զոր հաստատեցին քաղաքին ազգային
հոգաբարձուները . և որուն մէջ մասնաւոր նը-
շանակութե արժանի կըհամարիմք այն պայմանը ,
որ կըպատուիրէ Հայերէն խօսիլ դպրատան մէջ .
քանզի յայտնի է որ Աքին Գարահիսարի Հայ
ժողովուրդը դժբաղդութեամբ հայերէն չգիտէր .
և թուրքերէն կըխօսին միշտ իրարու հետ :

Գերապատիւ Տ . Ատմթէ ոս վարդապէտին հայ
րական և ազգասիրական խնամքը ազգային քաղա-
քական բարեկարգութեանց վրայօք ևս տարածե-
ցաւ , կըգրեն մեզ Աքին Գարահիսարէն ,
քանզի աշխարհական յատուկ ժողովլ մը սահման-
նեց բաղկացեալ ազգին երեւ ելիներէն , և որուն
նախագահ կարգեց երեցինսան անուամբ իբրև
իրեն փսխանորդ՝ զարդոյ մահտեսի Առւրատ ու-
ղան Արդգուեան : Այլի քաղաքական խորհրդա-
նոցին (շուրային) անդամ՝ ըլլեզլու առաջարկեց
զարդամեծար Կարապէտ աղան Առաքելեան ,
որ ընդունուեցաւ և հաստատեցաւ :

Ահաւասէկի մեր բարեսէր ընթերցողաց առջև
դրինք Ծքիոն Գարսհիսարի նոր առաջնորդ տէր
Մատթէոս Հոգհափայլ վարդապէտին ըրած զո-
նազան բարեկարգութիւնները, որոնք յայտնի
կը ցուցընեն Եիշալ ուուրե Նօրը աղդասիրական
և ուսումնասիրական ազիրւ եռանկը, որ ան-
շուշտ մուերիմ շնորհակալու թեան և գովութե-
արժանի է: Եւ այս պարտուպատշաճ շնորհակա-
լու թիւնը՝ Ծքիոն Գարսհիսարի Նայոց գիւա-
ւորները փութացան ծանուցանելու ամենապա-
տիւ սրբազն Պատրիարքին Կոստանդնուպօլիս՝
իրենց յայտարարական բազմակնիք թղթավոր թու-
ագրեալ ՚ի 1 անցեալ ամսոյ:

“ Հանկալի էր որ քրիստոնեայթ, (որոց համար
Օսմանեան տէրութեան մէջ անդադար կօժիա-
կան թոյլուռ թի և ազատութի կը քարտղուի՝
զօր և ունին ըստ ամենայն մասին,) քիչմը աւելի
ներոշամիս և զիջանով ըլլան մէջենին, կը օնասիան
անարժան կուռոց միջամտի ըլլան. և իրենց

իմաստանէր են, պատմաբան են կամ մատենագիր
են, կամ թէ երրոր այս առողջով մարդ ըստլու
ըլլար նէ, մենք միայն պատմաբան Աղջանդրոսը
հասկընալու եմք, և ոչ թէ նաւավար կամ կօշխա-
կար Աղջանդրոսները, ասոր համար անոր փախ-

“ Հայեմքի կի Ախն խմատ գայթակլական դէ պը
մը պատահեցաւ ՚ի Պէրութ , որուն նմանը մինչեւ-
ցայսօր չէր տեսնուած Աստրեաց մէջ : Յայտնի
է որ ՚ի բազմաց հետէ անհաջող առև լութիւն և
երկարաւահութիւն մը կրտիրէ Հռովմէադ աւան
Յայն ժաղավրդեան մէջ , գրգուեալ իրենց հո-
գեսր հովիւներին , որոնք են Վարսիմիս պատ-
րիարքը և Վզաքիս եպիսկոպոսը : Վյու ետքինը
երբոր սկսաւ պատարագ մատուցանել իւր հո-
գատարութեամբ ընորէն շինուած եկեղեցւոյն
մէջ , հակառակորդ կողմը խուռն բազմութեամբ
ներս մատան և հրամարակաւ խորանին վայա թըշ-
նամանելով և նախատելով զպատարգիչը , թուլ-
չոտին որ առլրբ խորհուրդը մատակարաչէ : Վյո-
ահագին շփոթութեն և աղմկին մէջ նը խաջ խոր-
տակեցաւ , խորհրդ ասեամը ոսքի տակ ինկու և
մումբը կոտրտեցան և մարեցան : Վյու գայթակ-
զական լուրը ոտտիկանութեն ակոննը հասնելով ,
փութացաւ եկեղեցին գալու . զօր անմիջապէս
պարզէ լտուաւ . որպէսզի խռովութիւն դադրի
Վյոսիմի դէպքերը այս օրուան օրս լիրաւի ան-
հաւատալի կերպին . բայց գժբագրութիւն տեղի
ունեցան ՚ի Պէրութ . և որոց վրայօք չեմք ուղեր-
մեկնութիւններ տալ . քանզի վշտալի պիտի ըլլա-
մեզ յառաջ բերել այսպիսի անարժան ընթացքէ
մը պատճառուած մէր սրտին զգացմունքը”:

Արբոր ուր և իցել հաստատեալ Հայոց դպրա-
տան մը յառաջադիմութիւնը և բարեկարգու-
թիւնը կը հրատարակեմք Աշխարհոյ միջնաւ ՚ի-

ԿՈՍՏԱԴԻՆՈՒՊՈԼԵՏՄ , 1 ԴԵԿԹԵմբերի :

Աշխանակութեան արժանի երևելի գէպը մը ը-
լ : Ծնդ հանուր հանդարտութիւնը կը շարու-
կուի միշտ ամէն տեղ , և Բարձրագոյն Դու-
շ գրաղեալ է անդադար խնայութեան վերա-
լեալ կարես կարգագրութեանց վրայօք . ո-
ք հետզհետէ ՚ի գործ կը դրուին : Եյլ այս
է՛տ սուրբ Երանասաղէմի տնօրինական տեղեաց
ու իրը պաշտօնէից ժողովոյն մասնաւոր ու շադր-
ւթեանը ենթակայ եղաւ . որուն վրայօք քանի
անդամ խորհուրդ եղաւ Բարձրագոյն Դուռը :

Այս երական հրովարտակաւ հետեւ ետլ փափռ
ոթիւնները՝ ի գործ դրուեցան :

Պատուելին Յայն Արէանդրոս և Կըլանիոս բառ
րուն վերջաւորական անդրոս և անթոս մասնիկնե
րուն զնութեանք եղնը կը լույշ՝ ՚ի նշան իւր յուն
գիտութեանը կը յաւելու . “Մէրք քննիչներ պա
խարականք մը չէ Յունարէն ցիտնալը” . մենք և
մենքին պարծեցած չունիմք թէ Յունարէն , Դա
վարէն և այլ բանի մը երեննէր զիտենք . բայ
աս լեզուները գիտենք լսողներուն (գիտենք բ
ոյն ձիցդ նշանակութիւնը բննելով) չհաւատուր
և չհաւատուրիս տլ ասորցուցաներու համա¹
կարեսք չափ ծանօթութիւն 31—83 թու շ
մէ ջ “Վատուեմի պէջ ենսդրիդսիօն” բառերը հնադիր
Ճեմարան կը թարգմանէ մխալքարի : Հետոդրիսիօն բ
ուը ու թէ հնադիր կամ հնադիրութիւն , ոյլ յ
իսդիր , անկանութիւն կամ արյանադրութիւն կը նշ
նակէ . Անրեի թէ Պատուելին Արէանդրոսի կա
կը անթօսի պոչերը խուզելու զբաղած ըլլալո
երիցրի աստղերը համրած ժամանակը առջնի հ
րին մէ ջ ինհազ աստղաբաշխն պէս՝ տեսակ տ
ասկ սխալներու մէ ջ ինհեր է : Բայց մենք ինչ
պէս որ առաջ ըստի ենք , թէ որ տառերու կա
բառերու սխալներ ուզգելու ետևէ լինայինք ն
Պատուելին բոլոր թարգմանածներուն և թար

կը շարունակուի, երբոք նոյն օտար լեզուաց վար-
ժապետներուն վարձքը վճարելու դրամի կը գրա-

նէ գլորացին վերատեսչութիւնը , ինչպէս կինայ
ըլլալ որ միայն հայերէն մեր մայրէնի պատռաւա-
կան լեզուին դասատուին վճարելու դրամ ցըրտ-
նուիր : Անաւանդ Պուբլէշի նման մայրաքա-
ղաքի մը մէջ , որուն Հայ բնակիչները իրենց մայ-
րէնի լեզուն չուփանալով թու բքերէնը և վարքե-
րէնը իրենց մայրէնի լըզու հրած է : Այսպիսի քա-
ղաքի մը մէջ կ'ըսեմք՝ ազգադիրութիւնը անշուշտ
կը պահանջէր , որ եթէ ինայտ թիւն մը ընել
անհրաժեշտ հարկաւորութիւն մըն էր , գոնե այս
ինայտ թիւնը հայկաբ անութեան դասատուու-
թեան վրայ չծանրանար , այլուրիշօտար լեզուաց
մէ կուն վրայ : Բայց ինչպէս վերը ըսինք , հաւա-
տալի բան չէ , որ դրամց պահասութեան պատ-
ճառաւ հայկաբանութեան դասատուութիւնը
խափանուած ըլլայ Պուբլէշ Հայոց մայր գլորա-
տան մէջ . ուր Արիզուղի ուսումնական մահ-
տեսի Դրիգոր պատու և լին բարենախանձ ջան-
իւքը հայերէնի ուսումնական մէկ տարի անընդհատ
շարունակու ելլով , որ ըստ օրէ յառաջադիմելու
վրայ էր : Արպէս և իցէ , մեր օրինաւոր ցաւը
յայտնելով այս գմբեազդ դէպեին վրայ , կ'աղա-
չեմք և կը յորդորեմք ազգասիրաւոր Պուբլէշի
հայազգի երեսելիները որպէս վի հոգ տանին վե-
րասպին հաստատելու իրենց դպրոցին մէջ հայկա-
բանութեան կանոնաւոր դասատուութիւնը . ո-

միսիթար յաւ ըլլալէն՝ ի դատ , տարակոյս չկայ
որ Առքը ցոց ալ պատիւ չընէր :

ԿՈՍՏԱՆԻԱՊՈԼԻՄ , 1 ԴԵԿԹԵմբերի :
Նշանակութեան արժանի երեւելի գէպք մը զը-
կայ : Ծնդ հանուր հանդարտութիւնը կը շարու-
նակուի միշտ ամէն տեղ , և Բարձրագոյն Դու-
ռը զբաղեալ է անդադար խնայութեան վերա-
բերեալ կարեսր կարգադրութեանց վրայօք . ո-
րսնը հետղիետէ ՚ի գործ կը դրուին : Ծյլե այս
ուշեւս սուրբ Երուսաղէմի տնօրինական տեղեաց
խնդիրը պաշտօնէից ժազովյան մասնաւոր ուշադր-
րութեանը ենթակայ եղաւ . որուն վրայօք քանի
մը անդամ խորհուրդ եղաւ Բարձրագոյն Դուռը :

Կայսերական հրովարտակաւ հետեւ եալ փոփո
խութիւնները 'ի գործ դրուեցան :

Եղտուոք Աստըք կաշան՝ Աչալնիկի նահան
ին, ընդհանուր կուսակալ առուանեցաւ, իս-
անակ Դարա (Օման զատէ իշագուպտ փաշային՝
Ութթար է ֆենտին՝ տերութեան վայ եղած
կամակց համարակալ (էսհամ մուհասէսլէճի)
նուանեցաւ, փոխանակ Իզզէթ փաշային՝ որ այս
աշոնէն զրկուեցաւ :

Կայսերական պահապան զօրաց Արքիլիքա Խո-
ահիսը փաշտն՝ Շնուռէի նահանգին մէջ Վուսու-
զպոյն տեղակալ կարգն ցաւ, և այս առ թիւ
իրիւլիւմերայի աստիճան ընկալաւ :

— Իզմիրի Անգղիոյ հիւատոսաբանին առաջին
Խարգ մանե մեծապատիւ Խումարեան Յովհաննէս
ուղային որդին յարդոյ Կարապէտ աղան որ Փա-
ղի Ու քատեան գլորոցին յառաջադէմ աշա-
եբանն ըկն մէկն էր և շատ ժամանակ չէ նոյն
աղաքէն գառնալը , մօտերս քարձրագոյն Դրան
Խարգ մանութեան գրատան անդամ կարգեցաւ :
— Ո . Երուսաղէ մէն կը գրեն Ժառանալ ու Շան-
ան Եփութէ լուգարայն նոյեմբերի 25 ամսաթուով :

Նաբըրողի առջև բանակած զօրաց կէ սը Արու-
աղէմ փոխադրեցաւ, ուր սկիզբ եղաւ գինուն
ապրութեան և խմստ բայց կարգութեամբ՝ ի-
ործ դրուեցաւ: Քուէարկութիւն ըլլալով ըստ
րինաց, Արուսից հիւպատոսարաննին պահապան
երեւն մէկը պարտաւորեցաւ զինուորաց թիւը
ննել, ինչպէս նմանապէս նոյն քաղաքին դատա-
որին (գատըին) օրդին: Ի վերաց այս ամենայնի
հրուսից հիւպատոսարանը հարկ համարեցաւ
ողոքել այս բանին գէմ:

Խամանակէ մը ՚ի վեր (Սամանեան կառավարութէ առայութել մէ ջ կրդանութի, վեհափառ Ուշ Թանին հրամանաւը երկրագործութեան կայսերական ժողովցին անդամ անուանեցաւ : Երկրաց աշխատական անդամ անուանեցաւ :

Ասսնաւ որ աշխարհականի կամ եկեղեցականի դատաստանի տակ չլինար երբէք. և ասոր համար բաւական է գիտնալ թէ մեր ընդհանուր եկեղեցին զ և ուղղ կը հերքէ, թէ ոչ :

Ըրդ՝ մեր սիրելի ազգին և ամէն քրիստոնեաց
ազգերուն արեգական լուսոց պէս յայտնի է թէ
Հայուստանի այց առաքելական եկեղեցին՝ երան
նելլը Առվիշ խորենացիին⁽¹⁾, Վաղար Փարբեցիի
& Բարիէն կամուղիկոսին օրերէն սկսած՝ 49
թուին Վաղարշապատ (Վ. Եղմիածին) գումար
ուած ազգային ընդհանուր ժողովով՝ ուր ներ
կայ էին Ռուսանից և Վրաց կամուղիկոսները

(1) Յագեկո Խորենացին անունը յատուկ դիմամբ գրի Պատելի Զամաւռածեամին անհաւատաբարեթիւններէն մէկն ալ երես համելու համար, որ իր ձառ հաղորդութեան Բ. աւտրակին երեսը Սովուս Խորենացին վրայ խօսաւ ատենը, երանելի ծրունացին մահը 441-450 թիւերաւ մէջ տեղը կըդնէ. Ասով կու հաւատացունել թէ՛ Բարեկէն կամողեկասին օրսլը 491 թուեն ուռ Ենթածին դումարուած և հան Քաղկեդոնի ժողովքն ու Լեռ դատապարտուած ժողովքին ժամանակը Սովուս Խորենացին կեզ գանի չէր. և իրր թէ անորը չէ՝ լնդհանրապէս անոր ընդայտաւ առվ հրաշալի նախահարք երգին մեջըն իմքը ստենը, ուր Լեռ կըդատապարտուի. Բայց ինչուես ծախմայ Ա. ծրաւնի և Սամու Անեցի պատմիչները և 1851 տարին մարտ ամանց Բաղմանվեանին երեսը կապացաւցանեն, բազմերաբառ ծերաւնին իշեալ ժողովքի գումարուած ժամանակէն դեռ մէկ քանի տարի ալ ետքը մեռա և ոյն ժողովքին մէջն ալ գտնուեցաւ լսելն հաւանական է ուստի ասոր մահը ոչ թէ 441 450 թիւերաւ մէջ տեղը կիյն ինչոցէս Պատուելին կուզել հաւատացունել, հասու 493 թուեն ագին, որ ե Պատուելին ցցուցածէն 48-52 տարի ետքը.

Նահանգաց մշակութեանց վիճակը ստորագրեց և
պատուական տեղեկութիւններ տուաւ անոնց
վրայօք . որոնք յառաջաւ առ Քոնդանդիլով լօրա.
գրոյն մէջ հետզհետէ հրատարակեցան .

卷之三

ԱՐԴՎԱԱ. | սնտոն, 18-30 Կյցեմքերի: ՈՒու
սաց տէրու թեան դեսպան վսէմափայլ Պրէ օնով
սեպուհը ամսոյս 13-25ին ի պաշտօնէ խորհուրդ
մը ունեցաւ լրտ Շոհն Ուասէլին հետ, որ պաշ-
տօնէից ժողովըն նախագահն է :

— | իվափուլի մէջ մէկ երկու սնանկութիւններ
պատահեցան մօտերս . որոց մէկն է Հաղուտէն և
ընկերք ստորագրութեամբ սեղանաւորները . | Ա
սոնց պարտուց դումարը 60—80 հազար լիուա
սթէրլինի կըհասնի կըսեն .

— Տէկ 'Եի— օրագիրը կրուէ թէ , Բրուսիոյ կա
ռավարութիւնը վերստին սկսաւ բանախօսութիւնը լ
զուա միջին լիուա սթէրլինա փոխառութէ
մը վրայօք՝ երկաթէ Ճանապարհաց շինութեանը
համար . որուն վրայօք յառաջագոյն խօսք եղած
էր | ոնտոնի քանի մը երևելի սեղանաւորաց հետո

— Հունգարիայի նախորդ ընդհանուր կուսակալ հռչակաւոր Գոստավը՝ Անդղիոյ ժողովով էն արտաքյա կարգի մեծարանք և հիւրասիրութիւն ընդունելէն ետև, ամսոյս 8-20ին Առաջամբ թշնէն մեկնեցաւ Նոր Երոք երթալու .

ԳՈՅՀԱԿԱ. Փարիզ, 2 Դեկտեմբերի ըստ նոր
տումարի . Քաղաքական ծանր գէպքեր տեղի
ունեցան այս մայրաբաղաբեմ մէջ . Վճռային օ-
րէնսդիր ժողովոյն մեծագոյն մասը յատուկ դիտ
մամբ մը միշտ գէմ դնելով կառավարութեան ա-
ռաջարկութեանցը , և անոր ու գահերէցին ըն-
թացքին վրայ հաւատարմութիւն չունենալով ,
նոր օրէնք մը հաստատեց գործադիր իշխանութե-
(բուլուար էկզէբիւթիֆ) պատսախանատուու-
թեանը համար . Այսհմանադրութեան 45հրորդ
յօդուածը , որ կարգիրէ գահերէցին երկրորդ
անգամ ընտրութիւնը , վերասին հաստատեցա-
և այս յօդուածոյն տնօրէնութեանը գէմ ըն-
թացք մը ունենալը իբրև մեծ յանցանք վճռուե-
ցաւ . Վճռային ժողովոյն այս վարմունքը յայտնի
անհաւատարմութեան և թշնամութեան նշաններ
էին հասարակապետութեան գահերէցին գէմ .
վասն որոյ | ուտովիկոս Նաբողէն Պոնաբարդը ա-
ռանց ժամանակ անցրնելու փութացաւ իր ձեռ-

Հայրապետը կըհերթէ ու կըդատապարտէ և ա-
մէն ազգային պատմիչները կըվկայէն թէ՝ այս հեր-
քումը և դատապարտութիւն 5–6 անդամ կրկնեց-
մեր ե կեղեցին զանազան ժամանակ գումարուած
ժողովներով. ինչպէս 596 թուին Վրահամ կա-
թողիկոսին ժամանակը Դուին քաղաքը, 645
թուին Ներսէս (ջնող ըսուած) կաթողիկոսին
ժամանակը դարձեալ Դուին քաղաքը, և նովան-
նէս իմաստափրին ժամանակը՝ Անեազիերոտ քա-
ղաքը, և զիա կաթողիկոսին ժամանակը՝ Պարտաւ-
քաղաքը և այլն, որոնք Զամեւան և Ա. Այսոց
պատմութեան երկրորդ հատորին 225—229, 306,
345—346, 352, 490—564 երեսները կարելի է
տեսնալ, ուր թէպէտ հեղինակը կաղալով և կըր-
ցածին շափ այլ ընդ այլոց կըպատմէ, բայց և
այնպէս կրիստովանի Հայոց Հայրապետներուն
ընդ հանուր ժողովքով քանի մը անդամ և ևոնին
հերքուիլն ու դատապարտութիւն. Այս կինայ տես-
նուիլ նաև Արեգակնախ Դուռընայ պատմութեն երկ-
րորդ հատորի երրորդ գլուխը և մինչև հիմա եր-
գուած Ըրտականին երգերուն մէջ, Ա. Եղիմիածին
1833—1834 թուին տպուած Հայուանալ Ըրտականին
մէջ, կոստանդնուպօլիս 1807 թուին տպուած
Ճեռնադրութեն Ա'նձ Ա'նշորդին մէջ, բահանայից
և վարդապէտուց Ճեռնադրութեն կանոնաց 260
երեսը. դարձեալ 1828 թուին կոստանդնու պօլիս
կարապետ պատրիարքի հրամանուու տպուած և
ըսնելի Արքիւ Ընորհաւոյն Շօնն կախուղիւն իւլիո-
մինստեան 398 և 460 երեսները և ուրիշ շատ
տեղուանը, որոնցմէ և ևոնը միշտ և ամէն ատեն
կըհերքուի.

¶¶¶¶ ¶¶¶¶ ¶¶¶¶

Քը ունեցած միջոցները՝ ի գործ դնել. և անմիշապէս աղքային երեսփոխանաց ժողովը լուծեց. մայիսի 31ին հաստատուած ընտրութեան օրէնքը ջնջեց, խորհրդանոցին պահպանութիւնը զօրաց բանակին յանձնեց, և իւր գահերեցութեան պայմանաժամը երկընցուց մինչեւ տասը տարի, Պարիզ պաշարման վիճակի մէջ դրու եցաւ, բանի մը զօրավարներ բանտարկեցան, որոց թիւը են Շանկառնիէ և Լամուսիէ ո զօրավարները, և Շարրա գնդապէտը, որոնք գահերեցին դէմէին միշտ, իոլոր զօրքը զինաւորեալև ուղիքի վը բայ են, և մեծ կուսակցութիւն կը ցուցընեն Նաբուկոն Պանաբարդին՝ ի վերայ այսր ամենայի առաջմ Փարիզ հանդարտութեան մէջէ.

Քաղաքական կուռակցութիւններ՝ մանաւանդ

Դաղղիոյ մէջ , միւնոյն դիտաւորութեան և միւ
ար անութեան մէջ չն կրնար մնալ երկար ժա-
մանակ . ուստի այսօրուան օրս Օրինաւորա-
կանք , Օրէանեանք և Հասարակապետականք
իրենց առջի ջերմեռանդութիւնը բազմոք
կորսընցուցած կ'երևի ին . և առաջմամէնէն զօ-
րաւոր կուսակցութիւնը Դաղղիոյ մէջ բարեկար-
գութեան և հանդարտութեան կուսակցութիւ-
նըն է : Հասարակապետութիւն կամ միապետու-
թիւն , միւնոյն նշանակութիւնը ունի բարեմիտ
հասարակութեանը համար . միայն թէ անդ որ-
ու թիւնը և վտահութիւնը շարունակուի , և
գործաւորները կարող ըլլան հանդարտութեամբ
իրենց աշխատանացը վսայ զբաղել .

ԲՐՈՒԽՄԱՆ. • Վէրլին, 18-30 Նշեմքերի. Ազգային երեսփոխանաց խորհրդանոցը երեկ սովորական հանդիսիւ բացուեցաւ. Այս եհափառ թագաւորը Հաննոնիկը գտնուելով, անոր կողմանէ պաշտօնէից ժողովսին նախագահ մօսիւ ար Անթայֆէլը ատենախօսութիւն մը ըրաւ. որուն մէջ արտաքին բաղպահականութեան վրայօք ամենին իրացատակութիւն մը չկար : Ի՞րուսիր ներքին վիճակին վլայօք խօսելով՝ գահերեց պաշտօնեան իմացուց թէ, զօրաց բանակին ծախուցը համար սահմանեալ գումարը հարկէ որ ունենայ. տէրութեան եկամուտը ընդհանրապէս ազգէ վիճակի մէջ է ըսաւ, և քանի մը ուրիշինդրոց վլայօք խօսելով՝ վերջացուց իւր ատենաբանութիւնը ծանուցանելով, թէ թագաւորը մեծ վտահութիւն ունի խորհրդանոցին հայրենափրութեանը վրայ և հետեւաբար կը յուսայթէ արժանաւոր կերպիւ պիտի որոշուին ազգային ժողովսին առաջարկուած խնդիրները :

Որուսաց օգոստափառ Նիկողայոս կայսեր տօնախմբութիւնը երէկ առփորական հանդիսիւ կատարեց քաղաքիս Որուսաց հիւպատոսարանը . Վաեմափայլ մօսիւ Տիվանով ընդհանուր հիւպատոս և ասպետը՝ ընկերութեամբ հիւպատոսարանին պաշտօնատառաց և Որուսաց հպատակաց կէսօրին երկու ժամ մնացած Յունաց Այիս Ֆութինի ըսուած մայր եկեղեցին գնաց . ուր հանդիսաւոր պատարագ և պաշտօն մատուցաւ . Ամէն հիւպատոսարանները իրենց գործակը բարձրացուցեր էին ՚ի պատիւ տօնախմբութեան . նմանապէս քաղաքիս ամէուցներէն թնդանօթներ արձակեցան ՚ի նշան խնդակեցութեան :

— Հոսմէադաւան Հայերէն մեծապտիւ Փակ
փազեան Հօհաննէս աղան , որ շատ տարիներէ
՚ի վեր (Օմանն ան տէրութեան կողմանէ Վզմիլի
մէջ Հին գրամները վորխէ լու գործակալ (մռւ-
պահեաձը) էր , ամսայս 1ին իւր մահկանացու
պարտը վճարեց ծերացեալ հասակի մը մէջ
Հետեւալ օրը , որ էր կիրակի , անոր յուղարկա-
ւորութեան հանդէոը մեծ փառաւորութեամբ
կատարեցաւ . որուն ներկայ գտնուեցան ամէն
քրիստոնէայ ազգաց երեւելիները , քանի մը հիւ-
պատոսարանաց ատենադպիրները , և բազմաթիւ
ժողովուրդ . Հանդուցելցն մարդինը | ատինաց
ցւոց (Անդա (Վարիա եկեղեցին բերուեցաւ
հոգեւորական հանդիսիւ . ուր թաղման Կորդը
կատարուելէն ետեւ , Պուռնովա գեղը տարին
և այնաեղ թաղուեցաւ :

— Վշեքսանդրիսյէն անցեալ ամսոյ ՀՅին կը ուղ-
րեն թէ , հոչակաւոր միստր Աթեֆընսըն ճայ-
տարապետը իւր յատուկ նաւ ովզ հասաւ յիշաք-
անդրիս , և քննութեան առաւ յատօն անձ-
ները , զորոնք միւս ճարտարագնաները՝ պահ-
էին . և յետ այնորդիկ մեկնեցաւ Գահիրէ երթա-
լու . ուր պիտի տեսնուի քաբծադադատիւ Եղիպատ-
իաշային հետ՝ երկաթուլոյն ջնութեանը վ-
րայօք խօսակցելու համար :

— Ենցեալ շաբթու բաւական անձրե գուշն
ետե , այս շաբթու օդը պարզեցաւ , հիւսիս ին
հովը հաստատեցաւ և պայծառ օրեր կընէ . թէ
պէտե . քիչ մը ցուրտ : Որէ ոմարի ջերմացափը
աստիճան կընչանակէ :

— Եւստրիական Պոյտի ընկերութեան շգգենաց
որ, որ տովորաբար ամէն հինգշաբթի առաջ օն.
կուգար, մինչև այս ժամն որ կէաօր է . առաջա
լին շհատաւ. ուստի Պաղպիսյ դէպրերուն պարզ
նորագոյն լրւրեր չունիմք ծանուցանելու .

Այս շաբթուան եղած՝ գլխաւոր գործողութիւնը՝ 100 կողմվաքիոնի վաճառումն է, որուն գինը 105 զուշ որոշեցաւ չէրին. Փալամու տը դիւրավավաճառ է միշտ. Անգղից տեսակը 70—72 զուշ կը ախտուի կենդինարը. իսկ միրեստու տեսակը՝ 85—90. Հեթին գինը՝ 222—228 զուշ է կենդինարը. Անգղամոմը դիւրութիւնը կը ճշանակի 910—920 զուշ. Այսեալ շաբթուանէ ՚ի վեր 10 հազար կենդինարի չափ տորոն ծախտու եցաւ 190—200 զուշ ըստ տեսակին:

Բնակչութեան մակարդակը	114—114½	Հինգնշաբանը
Մարսիլիա	179—179½	*
Թրեստ	340—342	*

三希堂法書

Արդ ամերիկաց աշխատավոր է Ալբերտ Յան :
Կաղաքն է համիլ հրատարակելու լրագրոյդ
միջոցաւ, որ պարոն իւ . Տամկանեանը՝ թէպէտ
իւր ամէն ուստիւնքը Մեսրոպեան դպրոցին
մէջ ըրաւ, բայց գաղղիարէն լեզուն սորմեցաւ
առաջնորդութեամբ ստորագրեալ մարզչին :

Օմեոնիա . 6—18 Դեկտեմբերի 1851 .

የጥወትና የቅረታቸው

Հրատարակէ և տէր լուսաբայու ։
Պահանջման Պահանջման ։